

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****ŞEREF ATA BAŞVURUSU (2)**

Başvuru Numarası : 2019/1001

Karar Tarihi : 11/1/2023

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Ömer MENCİK
Başvurucu : Şeref ATA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklu olan başvurucuya kurum dışından gelen bir dokümanın ceza infaz kurumu idaresince verilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucuya Ceza İnfaz Kurumu dışındaki bir yakını tarafından beş sayfalık, "Yargıçlar Siyasilerden Çok HSYK'dan Çekilir" başlığını taşıyan, bilgisayar çıktısı biçiminde bir doküman gönderilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) dokümanı incelemiş; bilgisayar çıktısı niteliğinde ve kaynağının belirsiz olması, savunma için kullanılabilecek veya resmî ya da eğitim amaçlı bir evrak niteliği taşımaması gerekçeleriyle başvuru konusu dokümanın başvurucuya verilmeyerek Kurumda saklanmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararı sonrasında Çanakkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Hâkimlik, Disiplin Kurulu kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek şikâyeti 28/9/2018 tarihinde reddetmiştir. Başvurucu, Hâkimliğin kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Çanakkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi, Hâkimliğin kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek 22/11/2018 tarihinde başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu nihai kararı 30/11/2018 tarihinde öğrenmiş, 31/12/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; bir hâkimin verdiği röportaja ilişkin dokümanın sakıncalı bulunarak kendisine verilmediğini, herhangi bir suç unsuru içermemesine rağmen keyfi kararlarla başvuru konusu dokümana ulaşmasının engellendiğini belirterek haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca bu dokümanı yargılama sürecinde delil olarak kullanacağını ancak başvuru konusu dokümana ulaşmasının engellendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiği şikâyetine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara. Disiplin Kurulunun ve derece mahkemelerinin gerekçelerine yer verilmiştir. Ayrıca, başvurunun adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerini yargılandığı ceza davasında öne sürmediği ifade edilmiş ve bu nedenle anılan şikâyet yönünden başvuru yollarının tüketilmediği belirtilmiştir.

10. Bakanlık adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetin esasına yönelik ise başvurunun ceza yargılamasında, hakkındaki suçlamanın hukuki niteliği, iddianameye konu eylemler ve dosyada bulunan deliller hakkında bilgilendirildiğini ve yargılama aşamasında lehine olan hususları ileri sürebildiğini, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiğini, yargılamaya konu olaya ilişkin açıklamalarını mahkemeye iletebildiğini ifade etmiştir. Bakanlık son olarak mevcut başvuruda adil yargılanma hakkının ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, söz konusu tespit ve değerlendirmelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

11. Başvurucu; Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan yargılandığını, söz konusu dokümanda kendisini yargılayan ceza mahkemesinin başkanının FETÖ/PDY'ye ilişkin bazı açıklamalarının yer aldığını, hakkında yürütülen ceza yargılamasındaki savunmasında bu dokümanı kullanmak istediğini ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu dokümanın başvurucuya verilmemesinin savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı ışığında ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır (benzer bir değerlendirme için bkz. *Serhat Çetiner (2)*, B. No: 2016/78508, 27/11/2019, § 18).

12. Anayasa Mahkemesi *Diyyadin Akdemir* (B. No: 2015/9562, 4/4/2018) kararında tutuklu ve hükümlülere gönderilen fotokopi şeklindeki dokümanların Anayasa Mahkemesince kabul edilen ilke ve kriterler ışığında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca yapılacak denetime tabi tutulmasının ceza infaz kurumu idareleri ve derece mahkemelerine makul olmayan bir yükümlülük getirilmesi anlamına geleceğine karar vermiştir (*Diyyadin Akdemir*, § 21). Başka bir deyişle Anayasa Mahkemesine göre fotokopi şeklindeki dokümanların *zorlayıcı bir ihtiyaç olmadığı müddetçe*, herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın ceza infaz kurumuna alınmaması kural olarak Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz (*Eşref Arslan*, B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 46).

13. Öte yandan suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkânı yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olup bu hakkın doğal sonucudur (*Ufuk Rifat Çobanoğlu*, B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 37). Savunma için *gerekli kolaylık* kavramı şüpheliye/saniğe savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu imkânları ifade etmekte ve *silahların eşitliğini* sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için *gerekli* olanlardır. Kişinin beraat etmesini veya cezasının azaltılmasını sağlayabilecek delil niteliğindeki belgelere erişimine ve müdafiiyle görüşmesine izin verilmesi, gerekçeli kararın tebliğ edilmesi ve yargılama esnasında esaslı değişikliklerden haberdar edilmesi sağlanacak kolaylıklardır (*Ufuk Rifat Çobanoğlu*, § 45).

14. Hukuk yargılamasından farklı olarak ceza yargılamasının amacı maddi gerçeğe ulaşmaktır. Maddi gerçek, gerçekleştiği ileri sürülen olayın delillerle ortaya konulmasıdır. Bu yönüyle maddi gerçeği araştırma ilkesi ceza hâkimine tarafların beyanı ve/veya dosyada mevcut delillerle yetinmeyip resen araştırma yapma yükümlülüğü yükler. Ceza hâkimi, maddi gerçeği ortaya çıkarabilmek için her türlü delili mahkeme önünde çelişmeli hâle getirmeli ve değerlendirmelidir (*Arifhan Mehmet Kızılyılmaz*, B. No: 2016/9398, 14/9/2021, § 40). Buradan çıkan sonuca göre başvuruçunun anılan dokümanı, yargılandığı ceza yargılamasında delil olarak ileri sürülmesine ve ilgisiz olması durumunda bunun dava dosyasına getirilmesine engel bir durum olmadığı açıktır. Hatta ceza hâkiminin yargılama için önemli görmesi hâlinde bunu dava dosyasına getirmesi bir zorunluluktur.

15. Somut olayda başvuruçunun, söz konusu dokümanı yargılandığı ceza mahkemesinde delil olarak ileri sürdüğü ve talepte bulunduğu hâlde mahkemeye dosyaya getirilmediğini, bu nedenlerle ceza yargılamasında savunma için yeterli imkânı yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmadığını ileri sürmüştü; dokümanın Ceza İnfaz Kurumu idaresince kendisine teslim edilmesinin kendisi için zorlayıcı bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymamıştır. Sonuç olarak başvuruçunun savunması için kullanacağını söylediği beş sayfalık fotokopi niteliğindeki bilgisayar çıktısı dokümanın -ulaşmak için başka olanağı bulunmadığından- herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın ceza infaz kurumuna alınmaması şeklindeki müdahalenin ifade özgürlüğü yönünden bir ihlal teşkil etmediğinin açık olduğu değerlendirilmiştir.

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvuruçunun ihlal iddialarını kanıtlamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Belahanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

17. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM bu görüşte katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/1/2023 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Tutuklu olan başvurucuya gönderilen mektup ekinde yer alan "Yargıçlar Siyasilerden Çok HSYK'dan Çekilir" başlıklı bir röportaj metnini içeren 5 sayfalık bilgisayar çıktısına sakıncalı olduğu gerekçesiyle el konulmuştur.

2. İdare, çıktının kaynağının belirsiz olması ve savunma için kullanılabilir veya resmi ya da eğitim amaçlı bir belge olmadığı gerekçeleriyle söz konusu belgeyi başvurucuya teslim etmemiştir.

3. FETÖ/PDY terör örgütüne üye olma suçundan yargılanan başvurucu adı geçen belgede kendisini yargılayan ceza mahkemesi başkanının FETÖ/PDY'ye ilişkin bazı açıklamalarının yer aldığı bir röportajın bulunduğunu, bu nedenle belgeyi savunmasında kullanmak istediğini belirtmiştir.

4. Hükümlü ve tutuklulara gönderilen fotokopi şeklindeki dokümanların denetimi ceza infaz kurumu idareleri ve derece mahkemeleri üzerine makul olmayan bir yükümlülük getirmemelidir (*Dişadin Akdemir*, B. No: 2015/9562, 4/4/2018, § 21). Mahkememiz bu konuda genel ilkeleri belirlerken kural olarak fotokopi şeklinde dokümanların zorlayıcı bir gereksinim olmadığı müddetçe herhangi bir denetime tabi tutulmaksızın yüksek güvenlikli bir ceza infaz kurumuna alınmamasının Anayasa'ya aykırı olmayacağını kabul etmektedir (*Eşref Arslan*, B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 46).

5. Çoğunluk, başvurucunun anılan çıktıyı yargılandığı ceza davasında delil olarak kullanmasının önünde bir engel olmadığını belirtmiştir. Çoğunluğa göre başvurucu ilgili çıktının teslim edilmesinin kendisi için zorlayıcı bir ihtiyaç olduğunu gösterememiştir. Son olarak, başvurucunun ceza yargılaması sırasında bahse konu belgeye ulaşma imkânı olduğuna da çoğunluk gerekçesinde yer verilmiştir.

6. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptirler (*Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65).

7. Somut olayda başvurucuya verilmeyen belge başvurucunun yargılandığı davadaki ceza mahkemesi başkanının geçmişte verdiği röportajı içermektedir. Başvurucu röportajdaki açıklamaları savunmasında kullanmayı arzulamaktadır. Belgenin, ceza infaz kurumundaki disiplin ve güvenliği zedeleyici bir yönü olduğu ve/veya örgütsel dayanışma, bağlılık, eğitim, propaganda vs. içerdiğine dair somut bir bulguya gerek Disiplin Kurulu kararında gerekse de İnfaz Hâkimliği kararında yer verilmemiştir.

8. İdarenin kararı çıktının kaynağının belirsiz olması ve savunma için kullanılabilir veya resmi ya da eğitim amaçlı bir belge olmadığı gerekçelerine dayanmaktadır. İdare burada anılan belgenin savunma amacıyla kullanılmayacağını iddia etmektedir. Hangi belgenin savunma amacıyla kullanılıp, kullanılmayacağı idarenin değil, öncelikle yargılanan kişi veya vekilinin takdirinde olan bir husustur. Belgenin teslim edilmemesi başvurucunun kendi açısından önemli gördüğü bir durumu savunmasında kullanamaması anlamına gelmektedir. Bu da savunma hakkı açısından ölçülü olmayan bir müdahaleye neden olmaktadır. Söz konusu belgeye başvurucunun yargılama sırasında erişebileceğinin bir garantisi yoktur. O konuda takdir yargılamayı yapan mahkeme heyetine ait olacaktır.

9. Başvurucu bahse konu belgeyi savunmasında kullanmak istemektedir. Burada "zorlayıcı gereksinim" ölçütünü adil yargılanma hakkı kapsamında kalan savunma hakkı söz konusu olduğundan çok dar ve katı yorumlamamak gerekmektedir. Hükümlü ve tutuklular savunmaları açısından önemli gördükleri belgelere somut olarak ortaya konabilecek makul ve haklı bir gerekçe olmadıkça erişebilmelidirler.

10. Başvurunun kabul edilebilir olduğu ve Anayasa'nın 22. maddesinde yer alan haberleşme hürriyeti ile 36. maddesinde düzenlenen altındaki adil yargılanma hakkının ihlal edildiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM